

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

55. An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum
mortale? Ex p. 3. tr. 4. r. 275. aliàs 276. ibid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

sponsalia esse possint. In §. autem 2. speciatim agit de matrimonii eorum impuberum, quæ tantum fictione iuris sunt sponsalia. In 3. quoque §. id plenissime constat, quia agit de sponsalibus contractis in filiorum absentia, & illis ignorantibus. Quis autem dicat matrimonium contrahi in filiorum absentia, & illis ignavis? neque id vlli in mentem venire potest. Præterea, quia vel Pontifex in isto §. agit de sponsalibus, & matrimoniis, vel tantum de sponsalibus, ad matrimonium autem extenditur à Doctore. Primum dici non potest, ut probatum est; neque secundum, non enim ea quæ de sponsalibus dicuntur, ad matrimonia etiam extendi semper debent; cum enim strictior sit obligatio matrimonij, quam sponsalium, multo plura requirantur exactius ad matrimonium quam ad sponsalia. Hæc enim multis de causis dissolui possunt, matrimonium autem indissolubile est. Unde quamvis sponsalia à parentibus celebrata, præsentem filio, atque tacente sustineri possint, & sic statuat Pontifex, non idem de matrimonio dicendum videretur, cum ad matrimonium plena libertas requiratur, & facillimum sit filium, vel filiam metu reverentiali impediti, metum autem reverentialem impedire matrimonium dicam postea. His accedit, quod cum tota hæc dispositio de valore sponsalium, quæ celebrantur parentibus pro filiis, illis tacentibus, & presentibus, nitatur in quadam presumptione consensus tacentis, non est firmum aliquid fundamentum eos iudicasse eam taciturnitatis presumptionem sufficientem ad iudicandum validum matrimonium, cum sit res longè maioris momenti, & quæ magis veritate ipsa decidenda est, quam presumptionibus, aut illis efficacissimis, & urgentissimis. Ita Pontius solide, & subtiliter, ut semper solet.

3. Doctores verò, qui asserunt constitutionem Bonifacij in d. c. unico, agere tantum de sponsalibus, & non esse extendendam ad matrimonium, hi sunt, Gabriel in 4. dist. 27. p. 1. art. 2. concl. 4. Angelus ver. matrimonium 2. num. 5. & nonnulli recentiores, quos refert Petrus de Ledefma de matrim. q. 45. art. 2. dub. 3. & ex Theologis Societatis Iesv Henriquez lib. 11. cap. 2. n. 6. iuncto commento in lit. P. vide etiam Bassol. in 4. dist. 27. q. 1. art. 1.

4. Sed stando in prima opinione, quæ, ut diximus, est communis, hoc non obtinere, non erit validum matrimonium, quando puella tacet, & nullus pro ea respondet, quia consensus ipsius non sufficienter exprimitur per taciturnitatem, nisi parentes pro ipsa respondeant. Dixi, nisi parentes pro ea respondeant; nam non sufficit alium extraneum reprobare, sed opus est, ut respondeat pater, vel mater, aut tutor; nam hi censentur agere in gratiam, & favorem puellæ, cuius curam gerunt, & consequenter, tunc valet regula, quod qui tacet consentire videtur; & ita observat doctus Bonacina de matrim. quest. 2. punct. 1. n. 8. & alij, licet Sylvius in 3. p. q. 45. art. 2. contrarium doceat, nempe in tali casu valere matrimonium, etiam si extranei reprobant.

5. Verum pro coronide huius resolutionis ponam hic verba Ioannis Gutierrez de matrim. c. 13. num. 9. sic asserentis. Vide in praxi observari pro securiori cautela, quod etiam si parentes sunt tempore contrahendi matrimonij, & illi hæc aperiant Parocho cum testibus; nihilominus ipse Parochus interrogat filios contrahentes, eorumque exquirat consensum, non verò parentum, conformans se cum dispositione Concilij Tridentini, ibi, *Vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, &c.* Interrogatio igitur ipsorum contrahentium requiritur. Verum si hoc non fieret, sed

Tom. II.

pötius parentes interrogarentur à Parocho coram testibus presentibus & intelligentibus ac tacentibus ipsorum filiis, contraherent matrimonium nomine ipsorum filiorum; quia presentia, & taciturnitas filiorum quorum nomine eorum parentes contrahunt matrimonium, sufficiens externum signum est consensus interni, iuris presumptione, & dispositione in cap. unico, de despons. impub. in 6. quod Concilium Tridentinum non corrigi, nec de hoc casu loquutum est, sed frequentiori, regulari; scilicet quando ipsinet coniugendi matrimonialiter per se contrahant; nulla facta mentione de parentibus. Noster igitur casus, tamquam omissus, remanet sub dispositione iuris communis, argumento l. commodissimo, cum simili ff. de liber. & posthumis. Ita Gutierrez.

RESOL. LIV.

An saltem peccet venialiter, qui loqui valens contraheret matrimonium per signa, & nutus? Ex part. 3. tr. 4. Res. 247. alias 248.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 31. num. 10. ubi ait. Fateor culpam esse venialem non exprimeret verbis, sed solis signis consensum in matrimonio contrahendo, nisi iusta causa excusaret.

2. Sed contra illum nullam culpam venialem in tali casu agnoscit Basilus Pontius de matrim. lib. 2. cap. 7. num. 14. ubi sic asserit. Ego non video aliquod præceptum Ecclesiasticum de verbis adhibendis, & Pontifex in cap. tua fraternitati, & cap. licet, de despons. duor. non intendit excludere alia signa sensibilia expressiva consensus, & ipse Sanchez admittit nullum in dictis capitibus contineri præceptum. Quod si nullum agnoscit præceptum in dictis cap. quomodo potuit consequenter asserere, esse peccatum veniale in omissione verborum, cum peccatum tam mortale, quam veniale, non possint esse, nisi ubi lex, & præceptum est? Nec verò ex Trident. sess. 24. c. 1. de reform. matr. colligi potest necessitas verborum, cum dicitur, *vbi Parochus viro, & muliere interrogatis, & eorum consensu intellecto, &c.* Neque enim dicit Concilium, ut interrogatio fiat per verba, cum surdi, & muti Parochi verba percipere non possint, & quando Parochus interrogat eos, qui loqui possunt, & audire, non definit Concilium, neque præcipit, ut responso etiam verbis fiat, sed solum ut Parochus intelligit contrahentium consensum, potest autem ex signis æquivalentibus intelligi. Ita Pontius contra Sanchez.

3. Sed in illius favorem stant novissime Coninch de Sacram. disp. 24. dub. 9. num. 66. & Fillucius tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 3. num. 82. qui asserunt tales contrahentes peccare venialiter: non sunt tamen audiendi Petrus de Ledefma in summa, de matrim. quest. 45. art. 2. concl. 2. Rodriguez in summa, tom. 1. cap. 2. 16. num. 5. qui putant supradictos contrahentes peccare mortaliter, quod etiam docet novissime Sylvius in 3. p. quest. 4. art. 2.

RESOL. LV.

An contrahere matrimonium ante legitimam ætatem sit peccatum mortale? Ex part. 3. tractat. 4. Res. 275. alias 276.

§. 1. Affirmativam sententiam docet Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. difficult. 22. num. 8. ubi sic asserit. [El contraher matrimonio de presente

H h 2 su

sin tener edad legitima, esta prohibiendo en derecho en el cap. 2. de despons. impub. y hazer lo contrario es pecado mortal, como se ven a aquellas palabras dilucidius inhihemus.] Sic ille, & ante illum Coninch de Sac. disp. 2. 1. dub. 5. n. 54. Gutierrez de matr. cap. 2. n. 16. Bonacina de matrim. quest. 1. punct. 4. n. 7. Filiuc. tom. 1. tract. 10. part. 1. cap. 7. n. 239. & hanc sententiam docet etiam nouissimè Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 6. n. 3. & docuerat antea Henriquez lib. 1. cap. 13. n. 13. vnde non est dubium esse probabiliorem, & communiorem.

2. Non reticcam tamen negatiuam sententiam docere Thom. Sanchez de matr. 10. 1. lib. 1. disp. 17. n. 6. quia à iure antiquo recedendum non est absque rextu expresso, & quod iuris correctio est odiosa, & omnino vitanda.] præcipimus. C. de appell. Sed matrimonium de præfenti inter impuberes est permissum multis canonibus, & interpretantur, quasi essent verba de futuro, cap. si. de despons. impub. cap. vnic. §. idem quoque, eod. tit. in 6. Ergo non est dicendum, cap. 2. quod citat correxisse hæc iura, cum optimè possit interpretari ne corrigat. Item, quia Panormitanus eod. cap. 2. n. 5. & Præposit. ibi num. 2. explicant illum textum, vt tantum prohibeat, ne impuberes, vel puberes cum impubere contrahant matrimonium, si mulque copula carnali dent operam, ne postmodum de matrimonij valore dubitetur. Quod si virgeas, textum permittere hanc coniunctionem propter pacis bonum; non posse autem permitti copulam, respondeo, permitti quidem posse quando iudicio Episcopi probabile esset malitia præuenite ætatem; virginitatimque causa concurrente, quamuis de potentia ad copulam dubium esset aliquale, & si experientia facta comperiretur, nondum adesse potentiam, esset illud matrimonium sponsalia, iuris interpretatione. Hæc omnia Sanchez.

3. Sed stando in prima sententia, moderanda est cum Paludano in 4. dist. 28. quest. 2. art. 2. num. 8. & 10. Angelo ver. matrimonium; impedim. 16. n. 7. Tabiena ver. matrimonium 1. q. 6. num. 7. Henriquez & Filiucio locis citatis, nisi cum Episcopi licentia, & iusta interueniente causa; matrimonium ante legitimam ætatem celebretur, ex c. 2. vbi supra. Item stando etiam in dicta opinione queritur.

RESOL. LVI.

An sit peccatum mortale contrahere matrimonium, ultimo die, quo completur legitima ætas?
 Et an satis sit, si non solum prima dies anni duodecimi in femina, & decimi quarti in vivo sit incæpta, sed etiam si tres dies, aut etiam decem dies ex ea ætate deficiant?
 Et notatur validum esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem. Ex part. 3. tr. 4. Ref. 276. alias 277.

Sup. hoc in Ref. seq. & supra ex Ref. sol. 52. lege doctrinam §. Sed Hunnius.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Basilius Pontius de matr. lib. 7. c. 65. nu. 1. vbi sic ait. In dubio præfinitum tempus completum sit, inhabiles iudicat Ecclesia, etiam si exigua temporis distantia sit, neque enim hic locum habet illa regula, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut neque in aliis, in quibus ius præfinit tempus exigit, vt in animo probationis Religiosi, & in ætate ad Ordines si enim vel vnus dies, aut hora desideretur, vitiat factum. Cum enim ius præfinit tempus, exigatque illud esse completum, nisi malitia suppleat, non est locus paucorum dierum supplemento. Quod si illa suppleat, parum refert, an duo, vel tres dies, aut etiam plures deflent. Imò existimo, nec satis esse, vt

impleta ætas censeatur vltimum diem inceptum esse, quando malitia non suppleat ætatem; vt de anno probationis dicendum est. Neque obstat, quod iure ciuili alia sit dispositio in testamentis, necesse à iure ciuili ad canonicum in hac re argumentum deduci potest, aut à testamentis ad matrimonia, vbi est expressa decisio Pontificum. Ita Pontius.

2. Contrariam tamen sententiam tenet Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 3. cap. 14. n. 2. & Villalobos in summa, tom. 1. tract. 14. disse. 22. num. 1. & alii penes ipsum, vbi sic asserit. [Esta edad ha de ser cumplida, como dize el c. ex litteris, en estas palabras. Dones nec compleat puer annum decimum quartum. Verdad es, que bastaria si estuuiesse en el vltimo dia, como tiene Syluestro, Ab Alexandro de Neuo, Sanchez, y otros lustras, y es la razon, porque se determina assi en fauor del testamento en la ley que es, ff. de testam. y no es menor el fauor de matrimonio. Mas no abtaria si faltasen tres dias, como con otra tiene el mismo Sanchez, y lo mismo sienta si faltasse vn dia, porque mortalmente no se iuzga por cumplido año, como se juzgaria estando en el mismo dia.] Sic Villalobos.

3. At Ioannes Gutierrez (attende lector) de matrim. cap. 2. num. 20. hoc vltimum contra Villalobos admittit, sic enim ait. Satis enim est in septima die anni duodecimi in femina, & decimi quarti in vivo sit incepta, quinimo & decimi erit dicendum quoniam tres dies ea ætate deficiant, ex eo quod moraliter censeatur tunc completa: non enim metaphisice compleri requiritur, vt tenet Holtien. in cap. impuberes, num. 5. de despons. impub. & Veracuz in specul. part. 1. articulo. 26. Imò Martinus Ledelma in 2. part. lib. 4. tract. 60. art. 1. col. penult. verba habet, vltimè dicit satis esse quamuis decem dies deflent. Ita Gutierrez.

4. Notandum est tamen hic obiter validam esse matrimonium contractum ante legitimam ætatem, si malitia suppleat ætatem; vt ex multis notat Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 2. cap. 9. num. 1. & pariter ex cap. de illis 2. de despons. impub.

RESOL. LVII.

An in ætate requisita ad matrimonium detur paritas materia?
 Et notatur ad valorem matrimonij non requiri, vt dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter, et quando contrahentes ab ea distarent non solum per tres, aut decem dies, sed etiam per vnum aut alterum mensem? Ex part. 3. tr. 5. Ref. 16.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, & ita aliqui asserunt sufficere eam ætatem ad matrimonij valorem, vt in cap. puberes, num. 5. de despons. impub. & plus addit Martinus Ledelma in 2. part. 4. quest. 60. art. 1. docemur satis esse, quamuis decem dies deflent. Sed communiter Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 104. num. 2. & 3. asserunt sufficere in tali casu, quod vltima dies anni duodecimi in femina, & decimi quarti in vivo sit incepta, quamuis non sit completa.

2. His tamen non obstantibus contrariam sententiam docet ex Pontio Gaspar Hurtadus de matrim. disp. 22. diffin. 12. n. 45. vbi sic ait. Alij docent requiri dictam ætatem esse mathematicè completam, & merito, quia iure præscribitur, seu taxatur, ac proinde debet in indiuisibili consistere. sicut precium iure præscriptum in indiuisibili consistit. Vnde regula